

ΣΚΑΚΙ

Το **σκάκι** είναι επιτραπέζιο παιχνίδι και ιδιαίτερα πνευματικό άθλημα για δύο παίκτες. Παίζεται σε τετράγωνο διάγραμμα, που λέγεται σκακιέρα, επί της οποίας οι παίκτες, καθισμένοι αντικριστά, μετακινούν, ο ένας τους 16 λευκούς πεσσούς (πίονια) του παιχνιδιού και ο άλλος τους 16 μαύρους, σε εναλλάξ κινήσεις, μία προς μία, με βάση τους κανονισμούς του παιχνιδιού. Στη σύγχρονη εποχή απαντάται και το "υπαίθριο σκάκι" που παίζεται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους πλατειών, πάρκων κ.λπ. πάνω σε χρωματιστές γρανιτένιες πλάκες με πεσσούς συνήθως ξύλινους ύψους περίπου ενός μέτρου.

Γενικά

Παλαιότερα το σκάκι το ονόμαζαν «παιχνίδι των Βασιλέων». Αυτό προέρχονταν από το γεγονός ότι αποτελούσε για μακρό χρόνο την κυρίαρχη ψυχαγωγία Βασιλέων, Παπών, Πριγκίπων, και γενικά του ανώτερου κλήρου, αυλικών, ευγενών και πλουσίων τόσο της Δύσης όσο και της Ανατολής. Σήμερα το σκάκι χαρακτηρίζεται «βασιλιάς των παιχνιδιών» ως το δυσκολότερο, επιστημονικότερο και ωραιότερο.

Η Διεθνής Σκακιστική Ομοσπονδία (FIDE), το 1970 είχε ήδη στη δύναμή της 70 εθνικές σκακιστικές ομοσπονδίες και κάθε δύο χρόνια διοργανώνει «Σκακιστικές Ολυμπιάδες» στις οποίες η Ελλάδα μετέχει από το 1950. Τους ισχυρότερους σκακιστές και σκακίστριες που λαμβάνουν μέρος στα διεθνή τουρνουά σκακιού και εθνικά πρωταθλήματα αποκαλούν «μαιτρ» και «γκραν μαιτρ» (= εξέχοντες μαιτρ). Γενικά οι έμπειροι σκακιστές μέχρι και οι ερασιτέχνες, που μελέτησαν τους κανόνες του παιχνιδιού και λαμβάνουν μέρος σε αγώνες, κατατάσσονται σε παίκτες Α', Β' και Γ' κατηγορίας. Γενικά ως σπορ αποτελεί ένα συναρπαστικό τρόπο δοκιμής των πνευματικών δυνάμεων των παικτών που παίζουν με ίσους όρους εφαρμόζοντας με ακρίβεια και επιδεξιότητα τους κανόνες του παιχνιδιού. Στην ουσία το σκάκι είναι ένα στρατιωτικό παιχνίδι ίσων δυνάμεων που διεξάγεται «επί χάρτου». (σκακιέρας). Εκτός από Βασιλείς και Πάπες σημαντικοί λάτρεις του παιχνιδιού αυτού υπήρξαν εξέχουσες προσωπικότητες των Γραμμάτων, επιστημών και Τεχνών μεταξύ των οποίων ο Θερβάντες, ο Βολταίρος, ο Ντιντερό, ο Γκαίτε, ο Βενιαμίν Φραγκλίνος κ.ά. Το σημαντικότερο του παιχνιδιού αυτού δεν είναι τόσο η νίκη επί του αντιπάλου όσο η ποιότητα της νίκης. Ο ενθουσιασμός έγκειται στις κινήσεις εκείνες που αποβλέπουν σε επόμενες κινήσεις επί σχεδίου, οι έξυπνοι συνδυασμοί, οι λεπτοί ελιγμοί κ.λπ. που εκτιμώνται στη «σκακιστική σκέψη» ίσως με μεγαλύτερη απόλαυση που δίνουν τα «στατικά» βιβλία, πίνακες ζωγραφικής, και άλλα καλλιτεχνικά έργα. Εξ αυτού οι ωραιότερες παρτίδες που έχουν σημειωθεί τυπώνονται σε βιβλία και περιοδικά του είδους με αναλύσεις και άλλες δυνατότητες χαρίζοντας ένα ιδιαίτερο θαυμασμό αυτών. Γενικά το σκάκι καλλιεργεί και αναπτύσσει σπουδαία προτερήματα όπως πειθαρχία, διαπαιδαγώγηση της θέλησης και της αντοχής, ανάπτυξη μνημονικού, ετοιμότητα, εξυπνάδα, λογική σκέψη, κ.λπ. ή

όπως έλεγαν παλαιότερα «το ακόνισμα του μυαλού». Οι «Γκραν-μαιτρ» ομολογούν ότι ο παίκτης σκακιού πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά τόσο την ιστορία του σκακιού όσο και τη θεωρία των κανόνων του, εφαρμόζοντας έτσι απόλυτα το «Χωρίς θεωρία του είδους δεν υφίσταται σκέψη περί του είδους».

Ιστορία του σκακιού

Το σκάκι έχει αποκτήσει τους σύγχρονους κανόνες του ήδη από τον 15ο αιώνα στην Ευρώπη. Από εκεί εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο. Στην Ευρώπη το είχαν φέρει οι Άραβες (μια παλιότερη παραλλαγή του) στους οποίους το έδωσαν οι Πέρσες. Μια παλιότερη παραλλαγή του που παιζόταν στο Μεσαίωνα ονομαζόταν *ζατρίκιον*. Παραλλαγές του παιχνιδιού παίζονταν στην αρχαιότητα σε πολλές χώρες και πολλές διεκδικούν την καταγωγή του. Το σκάκι, αν και ήδη πολύ διαδεδομένο, γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη τον 19ο αιώνα στον οποίο έχουμε διοργανώσεις επισήμων πρωταθλημάτων, οι εφημερίδες ασχολούνται ταχτικά με το παιχνίδι, γραμματόσημα τυπώνονται με θέμα το σκάκι, η σύγχρονη μορφή των σκακιστικών πεσσών προτείνεται και βιβλία μελετούν σε βάθος την θεωρία του παιχνιδιού. Τον 20ό αιώνα (1924) ιδρύεται η διεθνής σκακιστική ομοσπονδία. Με την εξέλιξη των υπολογιστών οι άνθρωποι δεν είναι οι μόνοι που μπορούν να παίξουν σκάκι. Οι μηχανές ήδη στα τέλη του αιώνα είναι πια υπολογίσιμοι αντίπαλοι ακόμα και για τους ισχυρότερους παίκτες.

Βασικά μέρη

Τα βασικά μέρη του σκακιού είναι η σκακιέρα και οι πεσσοί.

Σκακιέρα

Η Σκακιέρα είναι ένα διάγραμμα που ορίζεται από οκτώ οριζόντιες λωρίδες διασταυρούμενες από οκτώ κάθετες στήλες διαμορφώνοντας έτσι, συνολικά, 64 τετράγωνα, βαμμένα εναλλάξ με μαύρο και λευκό χρώμα λεγόμενα άσπρα και μαύρα εναλλάξ (πρόκειται για ίδιο διάγραμμα που χρησιμοποιείται και στο παιχνίδι της ντάμας), επί των οποίων φέρονται και μετακινούνται στη συνέχεια οι πεσσοί σύμφωνα με τους κανόνες του παιχνιδιού.

Πεσσοί σκακιού

Το σκάκι παίζεται με συνολικά 32 ειδικά σχεδιασμένους πεσσούς (πιόνια), εκ των οποίων οι μισοί έχουν χρώμα λευκό και οι άλλοι μαύρο, που επιλέγονται από τους δύο παίκτες. Για τις παραλλαγές του παιχνιδιού υπάρχουν περισσότεροι ή λιγότεροι πεσσοί, οι οποίοι αρκετές φορές είναι και διαφορετικά σχεδιασμένοι ή αντιπροσωπεύουν νέες ιδιότητες των παραλλαγών αυτών.

Πεσσοί	
	Βασιλιάς
	Βασίλισσα
	Πύργος
	Αξιωματικός
	Ίππος
	Πιόνι

Περιγραφή του παιχνιδιού

Κάθε παίκτης ξεκινά την παρτίδα με 16 πεσσούς κάθε ένας των οποίων ανήκει σε κάποιο είδος που έχει τον δικό του ιδιαίτερο τρόπο κίνησης και αιχμαλώτισης αντιπάλων κομματιών. Συγκεκριμένα έχει οκτώ πιόνια, δύο πύργους, δύο ίππους, δύο αξιωματικούς, μία βασίλισσα και έναν βασιλιά. Ο ένας παίκτης κατέχει τα *λευκά* και

ο άλλος τα *μαύρα*, όπως ονομάζονται οι αντιστοίχου χρώματος πεσσοί. Ο σκοπός κάθε παίχτη είναι η επίτευξη *ματ* στον αντίπαλο βασιλιά. Αυτό συμβαίνει όταν ο βασιλιάς απειλείται (αυτό ονομάζεται *σαχ*) και δεν υπάρχει νόμιμη κίνηση διάσωσης. Το *ματ* καθιστά την αιχμαλώτιση του βασιλιά περιττή καθώς αποτελεί το τέλος του παιχνιδιού. Το παιχνίδι ξεκινά παραδοσιακά από συγκεκριμένη θέση όπου οι *στρατοί* παρατάσσονται αντικριστά. Την παρτίδα ξεκινά ο λευκός και στην υπόλοιπη παρτίδα οι παίκτες παίζουν εναλλάξ κινώντας κάποιο κομμάτι τους.

Το σκάκι δεν είναι τυχερό παιχνίδι. Θεωρητικά δεν υπάρχει κανένας εξωτερικός παράγοντας και τίποτα κρυφό στην θέση για τους δυο παίκτες. Το παιχνίδι βασίζεται αποκλειστικά στην τακτική και στην στρατηγική. Όμως οι δυνατότητες του παιχνιδιού είναι τόσο μεγάλες και περίπλοκες που είναι αδύνατο να συλλογιστεί κανείς όλα τα ενδεχόμενα και αυτό παρόλο που το παιχνίδι ουσιαστικά καθορίζεται από 32 κομμάτια σε 64 τετράγωνα. Το σκάκι είναι ένα από τα δημοφιλέστερα παιχνίδια στον κόσμο. Έχει περιγραφεί όχι μόνο ως παιχνίδι αλλά και ως τέχνη, επιστήμη και άθλημα. Συχνά θεωρείται ως αφηρημένο πολεμικό παιχνίδι και ως "πνευματική πολεμική τέχνη" και έτσι η διδασκαλία του θεωρήθηκε ως τρόπος αύξησης της πνευματικής ισχύος. Το σκάκι παίζεται τόσο για διασκέδαση όσο και ανταγωνιστικά σε λέσχες, πρωταθλήματα, διαδικτυακά και δια αλληλογραφίας. Το σκάκι έχει επίσης πολλές παραλλαγές και συγγενικά παιχνίδια που παίζονται σε διάφορα μέρη του κόσμου. Το παιχνίδι διεθνώς το άρχει η διεθνής σκακιστική ομοσπονδία (FIDE, Fédération Internationale des Échecs) η οποία ιδρύθηκε το 1924 στο Παρίσι και διεξάγει τους αγώνες για το παγκόσμιο πρωτάθλημα. Οι περισσότερες χώρες έχουν και εθνικές σκακιστικές ομοσπονδίες. Το σκάκι δεν είναι ολυμπιακό αγώνισμα, αλλά ολυμπιάδες σκακιού διοργανώνονται κάθε δυο χρόνια.

Σκακιστική γραφή

Υπάρχουν διάφορα συστήματα καταγραφής για τις σκακιστικές παρτίδες. Τα δυο κυριότερα είδη συμβολισμών είναι η περιγραφική σκακιστική γραφή η οποία είναι πολύ συνηθισμένη στους αγγλόφωνους και η αλγεβρική σκακιστική γραφή η οποία είναι πολύ συνηθισμένη σε όλο τον κόσμο αλλά έχει μεγάλο πλήθος παραλλαγών. Για το σύστημα γραφής δανειζόμαστε γράμματα από την αλφάβητο (πίνακας ονομάτων και συμβόλων των πεσσών του σκακιού σε μερικές γλώσσες). Συγκεκριμένα στα ελληνικά (με κεφαλαία) Σ=Πιόνι, Π=Πύργος, Ι=Ίππος, Α=Αξιωματικός, Β=Βασίλισσα, Ρ=Βασιλιάς. Οι στήλες στην αλγεβρική γραφή συμβολίζονται με τα μικρά γράμματα {α,β,γ,δ,ε,ζ,η,θ} (ξεκινώντας από αριστερά προς τα δεξιά όπως κοιτά ο λευκός) και οι γραμμές με τους αραβικούς αριθμούς {1,2,3,4,5,6,7,8} (ξεκινώντας από την πρώτη γραμμή του λευκού και προχωρώντας προς τον μαύρο). Έτσι π.χ. το αρχικό τετράγωνο του λευκού βασιλιά συμβολίζεται ε1. Στο πλήρες σκακιστικό σύστημα γραφής σημειώνεται τόσο η αρχική όσο και η τελική θέση του πιονιού ή του κομματιού (π.χ. Βε1-ε5), αλλά είναι επίσης συνηθισμένη και η συντομευμένη μορφή, οπότε σημειώνεται μόνο η τελική θέση (π.χ. Βε5). Επιπλέον, οι κινήσεις των πιονιών σημειώνονται χωρίς το αρχικό γράμμα Σ, αλλά μόνο με την παράθεση της θέσης (π.χ. ε2-ε4 ή συντομότερα ε4).